

Talousarvioraami ja talousarvion laadintaohje 2027

Khall § 143
245/00.02.01/2026

Valmistelija: Ojavuo Maarit

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Talousarvion ja -suunnitelman valmistelussa noudatetaan kunnanhallituksen vuosittain antamaa talousarvioraamia ja laadintaohjetta.

Yleinen taloudellinen tilanne ja kuntatalous

Inflaation hidastuminen ja korkojen lasku ovat tukeneet kotitalouksien ostovoimaa, mutta viimeisimmän VM:n kevään 2026 arvion mukaan talouden elpyminen on viivästynyt energiahintojen nousun ja geopolittisen epävarmuuden vuoksi. Kulutuksen kasvu on edelleen vaisua, mutta investointeja lisäävät edelleen energiasiirtymä ja puolustushankkeet. BKT:n kasvu jää noin 0,6 %:iin vuonna 2026, mutta vahvistuu noin 1,7 %:iin vuosina 2027–2028.

Kuntatalouden tilanne on tilinpäätösarvioiden mukaan pysynyt kohtalaisena, mutta heikentyi vuonna 2025 ja näkymät pysyvät heikkoina vuonna 2026. Menot kasvavat muun muassa palkankorotusten ja työllisyyspalvelujen rahoitusvastuun lisääntymisen vuoksi. Valtiovarainministeriö arvioi, että kuntatalouden näkymät vahvistuvat vuodesta 2028 lähtien, kun sote-siirron toteuttamiseen liittyvät määräaikaiset valtionosuuksien takaisinperinnät päättyvät.

Kuntien taloustilanteet vaihtelevat edelleen merkittävästi ja kuntakentässä on nähtävissä eriytymistä. Tulojen ja menojen välinen epätasapaino edellyttää sopeuttamistoimien jatkamista, ja näkymiin liittyy epävarmuutta erityisesti yleisen talouskehityksen ja kustannuspaineiden vuoksi.

Kuntatalouden kehitysarviossa kuntien vero- ja rahoitustuottojen kasvu on tulevina vuosina varsin ripeää, mutta toimintatuottoja hidastaa mm. kuntien laaja ja heikosti tuottava kiinteistökanta. Mahdollisten talousongelmien ratkaisuja ovat kuntien ydintehtäviin keskittyminen, tehtävien karsiminen ja uudistaminen.

Ristijärven kunnan taloudellinen tilanne

Ristijärven kunnan vuoden 2025 tilinpäätös oli 148 771,14 euroa ylijäämäinen. Kokonaisuutena tarkastellen toimintakulut toteutuivat budjetoitua pienempänä ja toimintatuotot isompana. Toimintatuottoja kasvatti erityisesti metsän myynti. Taseeseen kertynyttä ylijäämää on 1 891 280 euroa.

Vuoden 2026 talousarvio on 229 579,60 euroa alijäämäinen, mutta tämän hetkinen ennuste 56 142 euroa ylijäämäinen. Kesäkuussa julkaistun verotuloennusteen perusteella verotuloja kertyy noin 19 000 e vähemmän kuin oli arvioitu. Valtionosuuksia sen sijaan kertyy arviolta noin 140 767 euroa enemmän. Investointeja tälle vuodelle on budjetoitu 176 500 euroa ja niistä on tähän mennessä toteutunut 2 614 euroa.

Talouden suunnittelua ohjaavat tavoitteet

Kunnanvaltuuston hyväksymässä (20.6.2022 § 14) kuntastrategiassa 2022-2026 määritellään kunnan elinvoimaa edistävät tavoitteet, jotka ohjaavat taloussuunnittelua:

- tilikauden tuloksessa tavoitellaan nollatulosta
- talouden sopeuttamistoimet kattavat talousarviovuosien kertyvät alijäämät
- vuosikate kattaa poistot
- taseen ylijäämän kerryttäminen

Valtuusto hyväksyy uuden kuntastrategian syksyllä ja talouden sopeuttamistoimia päivitetään talousarvion laadinnan yhteydessä.

Talousarvioraami

Talousarvioraami vuodelle 2027 on valmisteltu ulkoisten ja sisäisten tuottojen ja kulujen pohjalta. Valmistelun lähtökohtana ovat vuoden 2025 tilinpäätös, vuoden 2026 talousarvio ja tilinpäätösennuste, talouden sopeuttamissuunnitelman vuodelle 2027 kohdistuvat euromääräiset vaikutukset sekä toimialojen tiedossa olevat toiminnalliset muutokset.

Talousarvioraamin lähtökohtana on kustannusten kasvun hillitseminen, talouden sopeuttamissuunnitelman mukaisten toimien toteuttaminen ja investointien mitoittaminen talouden kantokyvyn mukaisesti.

Valtuusto hyväksyy kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentit marraskuun kokouksessa. Raamissa veroprosentit on säilytetty vuoden 2025 tasossa. Verotulojen arvio perustuu Kuntaliiton laatimaan kuntakohtaiseen veroennustekehikkoon. Verotuloiksi on arvioitu 3,421 me.

Valtionosuuksien arvio perustuu Kuntaliiton julkaisemiin ennakollisiin valtionosuuslaskelmiin. Valtionosuuksia on arvioitu kertyvän 1,122 milj. e vuonna 2027.

Investoinnit valmistellaan investointisuunnitelman pohjalta talousarvioprosessin yhteydessä vuosille 2027-2029. Investointien pidemmän aikavälin kestävä taso on, että investoinnit eivät ylitä vuosikatetta.

Vuoden 2027 raamissa toimintakate on -4,395 me, vuosikate 0,3 me ja tilikauden tulos -0,1 me.

Talousarvioraami on suuntaa antava ja siihen tulee vielä muutoksia ja tarkennuksia talousarvion yksityiskohtaisessa käsittelyssä. Myös verotulot ja valtionosuudet voivat muuttaa raamia.

Päätösesitys:

Kunnanhallitus

- hyväksyy Ristijärven kunnan talousarvioraamin vuodelle 2027.
- hyväksyy liitteenä olevan vuoden 2027 talousarvion ja taloussuunnitelman 2028 -

2029 laadintaohjeen

- ohjeistaa toimielimiä valmistelevaan talousarvioesitykset talousarvioraamin mukaisesti ja esittämään tarvittaessa tavoitteen saavuttamiseksi toimintakatetta vahvistavia toiminnallisia ja taloudellisia muutosesityksiä.

Päätös:

Hyväksyi.